

QUÈ CAL SABER?

ELS SUFIXOS **-OIDE** I **-OIDAL**^{1, 2}

Segons la primera edició del diccionari normatiu (DIEC), **-oide** era la «forma sufixada que denota retirança, generalment amb to despectiu».³ El doctor Oriol Casassas i Simó ens feu notar que ell —i, de segur, la totalitat del món científic— no veia cap to despectiu en mots com ara **escafoide**, **opioide**, **diploide**, **coccoide** o **limfoide**,⁴ ni en els mots **tiroide**, **aracnoide**, **mastoide**, **esfenoide** o **etmoide**. Comentava que, per al DEM,⁵ com també per als diccionaris científics espanyols, francesos i italians, la forma sufixada **-oide** (molt respectuosa, no gens despectiva) és característica d'una forma adjectival (**glàndula tiroide**, **apòfisi mastoide**, **membrana aracnoide**, **os escafoide**) i només se substantiva quan hom dona per sobreentès el substantiu corresponent (la **tiroide**, la **mastoide**, l'**aracnoide**, l'**escafoide**).

Tant si pertany a un adjectiu com si és el resultat d'una substantivació, la forma sufixada **-oide** indica sempre 'semblant a' o 'en forma de'. Per tant, **tiroide** vol dir 'semblant a un escut'; **aracnoide**, 'semblant a una teranyina', i **escafoide**, 'en forma de barca'. Això és així per al DEM, per als diccionaris científics de les llengües llatines veïnes i àdhuc per a la primera edició del DIEC quan definia **deltoide**, **escafoide**, **aracnoide**, **hioide**, **mastoide**, **limfoide** i **esfenoide**. Aquesta concordança del DIEC amb aquells altres diccionaris, lamentablement, es trenca en el mot **tiroide**, que el DIEC —tant en la primera edició com en la segona— considera ***tiroide**, en la primera accepció (com a adjectiu), sinònim de **tiroidal**, cosa que no és certa.

La terminació catalana **-oidal**⁶ (equivalent a l'espanyol **-eol/-ea**, a la italiana **-eol/-ea**, i a la francesa **-ien/-ienne**) és pròpia de la formació d'un adjectiu a partir del substantiu corresponent (de **-oide** passem a **-oidal**), i resol el problema de batejar allò que es refereix o pertany a un dels substantius acabats en **-oide**. Ni l'hemorràgia de l'**aracnoide** té forma de teranyina, ni la fractura de l'**escafoide** sembla una barca, ni l'hormona de la **tiroide** és semblant a un escut; per això, l'hemorràgia serà **aracnoidal**, la fractura serà **escafoidal** i l'hormona serà **tiroidal**. El terme ***tiroide** no pot significar mai «relatiu o pertanyent a la tiroide o al tiroide», com afirmava la primera edició del DIEC a la pàgina 1773.⁷ Evidentment, com també llegim en un exemple de l'entrada **infallible** del DIEC, «no hi ha ningú **infallible** en aquest món».

1. Agraïm al doctor Oriol Casassas, membre numerari de la Secció de Ciències Biològiques de l'IEC, les observacions que ens va fer sobre aquestes dues formes sufixades amb vista a la primera edició d'aquest full.

2. També es comenten termes amb les terminacions **-oide** i **-oidal** en els núms. 35 i 52 de QUÈ CAL SABER?

3. INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS, *Diccionari de la llengua catalana*, Barcelona, IEC, 1995, s. **-oide**. Des de la segona edició del DIEC (2007, en paper i en línia), el sufix **-oide** ha deixat de figurar en la nomenclatura d'aquest diccionari.

4. Per a més informació sobre aquests termes, vegeu el núm. 52 de QUÈ CAL SABER?

5. CASASSAS, Oriol (dir.). *Diccionari enciclopèdic de medicina*, Barcelona, Enciclopèdia Catalana, 1990.

6. Que ha perdut la dièresi arran de la publicació de l'ortografia normativa de l'IEC (**OIEC**, en línia, 2017, § 3.2.2.1b).

7. La segona edició del DIEC en paper (Barcelona, Institut d'Estudis Catalans, 2007, p. 1634) també recull aquest sentit de **tiroide**, i encara ho fa la versió en línia actualitzada fins al 2020.